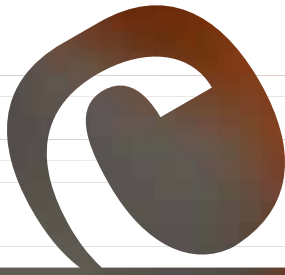

1,80€
núm. 46 desembre 2007

culturàlia

Revista cultural de Tàrraga

Lliurament X Premis Culturàlia

6 actualitat
**Lliurament
X Premis Culturàlia**

10 memòria històrica
La Tàrraga jueva
Recorregut històric

16 comarca
**Santa Maria de
Vallsanta**
Monacat femení en la
Catalunya medieval

Portada 46
Fotografia: A. Marcos

Antoni Palou

Editorial

De l'ombra a l'esperança

A les portes del Nadal, aquesta tardor atapeïda d'actes culturals ens ha deparat bones i agradables sorpreses; em refereixo en primer lloc a la sèrie de conferències organitzades pel Consell Comarcal de l'Urgell en el cicle "Dona informà't", que si bé pensades per al fòrum femení, he pogut comprovar que no són discriminatòries envers la cùria masculina, ans tot el contrari, i vull destacar-ne la conferència d'en Marius Serra del dia 24 d'octubre, didàctica i engrescadora a la vegada, en un continu joc de paraules emprades en el món quotidià, hàbilment conduïda i treballada pel conferenciant, al que cal reconèixer els seus mèrits, sense excloure el toc d'humor tant present en tots els seus enigmes i articles; així com la segona conferència del passat dia 22 de novembre, del també mediàtic Carles Capdevila, que ens sorprengué molt agradablement i amb humor, la manera d'educar els nostres fills; un encert.

També voldria destacar el concert de Santa Cecília a l'Ateneu, el passat dia 18 de novembre, en record de l'obra de Mossèn Carles Melé; a la segona part, la Polifònica de l'Urgell i l'Orquestra Simfònica de Badalona, sota la direcció del mestre targari Àngel Sans, ens van brindar la Missa de la Coronació KV 317, de Mozart. Un prodigi i un plaer pels sentits, en una lloable tarda que emplenà l'Ateneu com feia temps que no s'havia vist. Finalment, voldria ressaltar el reconeixement històric que l'Ajuntament va oferir a les Germanes Carmelites Vedrunes en atorgar-los la Medalla d'Or de la ciutat, en un acte senzill, sobri i molt reconegut, i en el que ens involucràrem tots els estaments de la ciutat. Un merescut homenatge a aquesta comunitat religiosa, per llur tra-

jectòria de 150 anys al servei de Tàrraga.

El Centre Cultural va celebrar, el passat dissabte, l'acte central de la seva vida social: el lliurament dels premis Culturàlia, el nostre humil i càlid reconeixement als mèrits socials i cívics d'aquestes persones i entitats que tant han fet per la vida cultural de Tàrraga i la comarca de l'Urgell. L'enhorabona a tots plegats.

Gelosos dels Rodalies de Barcelona, a Tàrraga no ens hem quedat curts. I no em refereixo a les actuals comunicacions ferroviàries (equiparables a les marítimes o aèries per llur inexistència), sinó a les terrestres: a les inacabables obres del carrer Joan Maragall s'hi han sumat, els últims dies, les de l'asfaltat de l'autovia, que han convertit la ciutat en un autèntic caos pels vehicles residents i els de pas, tot tremolant pel que pot arribar a passar amb la remodelació de l'antiga travessia de la Nacional II i la seva transformació en eix cívic i comercial, que pot fer sorgir la figura del "targari empenyat". Malgrat tot, una llum s'encén enmig d'aquest panorama. El dimecres 28 de novembre, la Comissió d'Urbanisme de Catalunya va enllestir el projecte del nou eix transversal ferroviari que unirà la província de Lleida amb la de Girona, connectant Mollerussa, Tàrraga i Cervera, amb Girona i el seu aeroport. Un eix mixt per a passatgers i mercaderies de l'alta velocitat (250 quilòmetres per hora), d'un recorregut de 313 quilòmetres, amb connexions amb l'AVE, i que preveu un ramal cap a Martorell i el Port de Barcelona. Una obra llargament esperada que pot ser l'esperança de les Terres de Ponent i de la nostra ciutat, i que esperem sigui executada i no sols pressupostada. El temps ho dirà.

sumari

Els articles publicats a *Culturàlia* només reflecteixen l'opinió de qui els signa. El Consell de redacció de la revista es reserva el dret de publicar o no les cartes adreçades al director i de resumir-ne els continguts.

2 |
editorial
De l'ombra a l'esperança

3 |
notícies

4 |
entitats
Amics de l'Arbre
Esperit noucentista

6-9 |
actualitat
X Premis Culturàlia
Lliurament

10-13 |
memòria històrica
La Tàrraga jueva
Recorregut històric

14-15 |
entrevista
Joan Novell
Educador i historiador

16-18 |
comarca
Santa Maria de Vallsanta
Monacat femení en la Catalunya medieval.

19 |
opinió
La percepció de les coses

20-21 |
rutes culturals
Sarral
Montgai i Les Ventoses

22-23 |
la cuina agenda llibres

Revista cultural de Tàrraga

Núm. 46 | desembre '07

Direcció
Antoni Palou
Centre Cultural de Tàrraga

Directora executiva
Rosar Torruella

Redacció
Marta Cortina
Elisa Campmajó

Correcció
Elisa Campmajó

Disseny i publicitat
Núria Aranès
Silvia Pedreira

Fotografia
A. Marcos Torruella
Antoni Palou
Pep Vall

Col·labora
Antoni Palou
Pep Vall
Mercè Freixes Jounou
Ajuntament de Tàrraga

Edició i màrqueting
Centre de Disseny Innova, sl
Av. Catalunya, 61, entl. 1a < Tàrraga
Tel. 973 314 698 < Fax 973 314 699
culturalia@centredisseny.com
www.centredisseny.com

Dipòsit legal: L-1528/98

Palestra: l'entitat civiocultural de la Tàrrrega dels anys 30.

L'historiador Lluís Duran, acompanyat de Jordi Ramon, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Tàrrrega, i Josep Maria Forné, president de la Delegació Ponent-Lleida d'Òmnium Cultural, va presentar, el passat 10 de novembre, a la Biblioteca Central Comarcal de Tàrrrega, el seu darrer llibre: *Intel·ligència i caràcter. Palestra i la formació dels joves (1928-1939)*. Palestra era una organització de caràcter educatiu i patriòtic creada el 1930 per l'historiador, etnòleg i polític Josep Maria Batista. Estava inspirada en les associacions gimnàstiques txeques anomenades Sokol. Des del principi, l'entitat volia ser representativa del nacionalisme catalanista més pur, per sobre de les diferents opcions polítiques. Per aquesta raó, els dirigents de tots els partits polítics catalans van ser fets presidents honoraris de l'entitat. Pompeu Fabra en va ser un. Fabra va creure interessant formar-ne part perquè participava de dos dels seus objectius personals: l'educació de la gent jove en el sentiment nacionalista i el pancatalanisme (la intenció d'unir políticament els Països Catalans). Entre 1930 i 1934 Palestra va organitzar campaments on es realitzaven activitats esportives i culturals destinades a estudiar Catalunya i els Països Catalans. Es pronunciaven conferències i s'impartien cursos sobre literatura, art, llengua, història i geografia; s'organitzaven competicions atlètiques i de navegació. També es projectava cinema en català. Palestra va arribar a tenir uns cinc mil afiliats a Barcelona, a les diverses delegacions comarcals del Principat i a les ciutats de València i Palma de Mallorca. Però la intenció apolítica de l'inici, de seguida es va anar radicalitzant i al poc temps, Palestra va deixar de ser una organització de caràcter públic. A Tàrrrega, Palestra hi va tenir la delegació més important de Catalunya, que va existir des de principis de 1931 fins a finals de 1934, any que fou clausurada.

Els records d'infantesa del pintor Lluís Trepap, protagonitzen el seu llibre

Rampatoplan. La Guerra Civil vista per un xiquet de casa benestant (Pagès Editors) és el títol del llibre que el pintor Lluís Trepap va presentar el 23 de novembre a la Biblioteca Central Comarcal de Tàrrrega. Xavier Garcia, escriptor local, fou l'encarregat de fer els honors i va presentar els continguts del llibre als assistents a l'acte. Rampatoplan és el viatge que Trepap emprèn cap al passat, quan ell tenia 11 anys, per evocar els seus records sobre la guerra i els bombardejos de 1938 sobre la ciutat de Tàrrrega. En el seu llibre, Trepap escriu i dibuixa sobre aquells moments dramàtics que contrastaven, alhora, amb les estones de joc i de lleure d'uns infants "que veien tot allò com una aventura".

La presentació del llibre va precedir l'inauguració de l'exposició d'alguns dels paisatges que Trepap ha plasmat mitjançant la tècnica del gravat, i que es pot visitar al Museu del Consell Comarcal de l'Urgell.

Homenatge al lliurepensador Francisco Carrasquer, a les Jornades Llibertàries

En motiu de la publicació del núm. 25 de la Col·lecció Natan, dedicat aquesta vegada a l'obra poètica de Francisco Carrasquer, i que la regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Tàrrrega publica anualment, va organitzar les Jornades Llibertàries, que es van celebrar els dies 29 i 30 de novembre, i 1 de desembre a Tàrrrega. L'homenatge al llibertari, poeta i assajista Francisco Carrasquer, de 92 anys i natural d'Albalate de Cinca (Osca), va ser el rerafons de les Jornades. Resident a Tàrrega des de fa anys, Carrasquer va ser guardonat l'any passat amb el Premio Nacional de las Letras Aragonesas, en reconeixement a la seva faceta de traductor i mediador entre la cultura en llengua espanyola i l'holandesa, la seva aportació al coneixement de l'obra de Ramón J. Sender, així com per la seva extensa obra, que comprèn narrativa i poesia.

Militant llibertari, Carrasquer va participar en la Guerra Civil Espanyola a primera línia del bàndol republicà. Acabada la guerra, va passar set mesos en un camp de concentració a França, i el 1943 va tornar a Espanya de manera clandestina fins que fou detingut a Sort, empresonat per la seva militància i enviat com a soldat a l'Àfrica durant tres anys. El 1948 va publicar la seva primera novel·la, *Manda el corazón*, i un any després va decidir abandonar el país i anar-se'n, primer a França, on es llicencià en Psicologia per la Universitat de la Sorbona, i, després, a Holanda. Va retornar a Espanya el 1985.

Amics de l'Arbre

esperit noucentista

Text: Elisa Campmajo
Fotografia: Guillem Culleré

Els Amics de l'Arbre és l'entitat de Tàrrrega amb més tradició a la ciutat. Impulsada l'any 1913 per Bonaventura Amigó i Pellicer, natural de Torà (Segarra), i mestre de l'escola de primària de Tàrrrega des de 1907, la passió per la natura va formar part de la seva filosofia d'ensenyament: estimular els seus alumnes a plantar pins a la serra de Sant Eloi, al voltant de la font que commemorava el 13è Congrés Agrícola Catalano-Balear. Amigó, que es va proposar com a objectiu transformar l'esmentada serra en un parc emblemàtic per a la ciutat, era un home del seu temps, un temps marcat pels cànons noucentistes, com era el fet d'unir l'art i la societat, un ideal de bellesa que es reflectia en la construcció d'edificis, escultures públiques, jardins i parcs. És un moment en què l'Art i l'esperit polític van de bracet. L'artista noucentista era un personatge social que participava directament en els esdeveniments modernitzadors de la ciutat i que treballava en i pels espais públics. Encara que mestre incansable, Amigó podria ben bé representar la figura d'aquest "artista" de què parlàvem, amic de la bellesa dedicada a la ciutat: una ciutat canviant, reflex dels camins que pren la civilització. Val a dir, però, que la idea de Sant Eloi ja arrencava d'uns anys enrere a l'arribada d'Amigó. La primera junta dels Amics de l'Arbre estigué formada pel president, Bonaventura Amigó; el vicepresident, Josep Mª Segarra Vives; el segon vicepresident, Josep Viciàna Salvadó; el tresorer, Josep Flaquer Capdevila, i els vocals Eusebi Perelló Secanell, Josep Güell Guillaumet, Baldomero Güell Guillaumet, Ramon Carulla i Josep Garriga Martí. Darrere d'aquesta junta, també hi havia l'enginyer Tomàs Pera Roca, altres membres de la família Viciàna i molts altres que treballaren per a la creació de l'entitat,

a la vegada que feien una tasca importantíssima per a la consolidació de Sant Eloi.

Endavant en el temps, durant la segona dècada del segle XX, i quan Sant Eloi ja era un símbol consolidat del progrés de la ciutat targarina, les plantades d'arbres esdevingueren una croada, una festa popular en què autoritats i ciu-

tadans participaven d'una diada festiva en la que no hi faltava ni la banda de música. Aquesta Festa de l'Arbre va madurar fins a convertir-se en una celebració anual que s'acompanyava d'activitats esportives i conferències que tractaven de difondre l'afecte pels arbres. Així, l'entitat acomplia l'objectiu reactiu i regeneracionista fonamentat en la formació d'amants dels arbres i de la natura en general. El projecte dels Amics de l'Arbre, de convertir Sant Eloi en un parc, es va consolidar, i amb

els anys, aquella serra que a principis de segle era erma i eixorca, anava dibuixant un nou paisatge, on els arbres hi creixien generosos i els passejos i places entornaven la terra, donant-li el perfil de metròpoli moderna que sap conservar, al mateix temps, la seva tradició arrelada al camp. Els anys 80 van ser una època de grans transformacions a Sant Eloi. A l'empenta de la junta dels Amics de l'Arbre (sota la presidència de Josep Castellana) s'hi van afegir els renovats ajuntaments democràtics, que van contribuir al manteniment i a l'expansió del parc: es va dur a terme una massiva renovació de la vegetació envellida i malalta, al temps que s'omplia el parc d'elements arquitectònics, monuments i peces que parlaven del món rural.

Les diferents juntes que han conduït l'associació han sabut conservar sempre viva la seva iniciativa primigènia: ensenyar a valorar els arbres i la natura, ajudant a conscienciar els ciutadans sobre la importància del medi natural com a part del patrimoni nacional i cultural, mèrit pel qual els Amics de l'Arbre van rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, l'any 1995.

En l'actualitat, l'entitat, que ha aconseguit els 650 associats, ja està pensant en el seu centenari, la commemoració del qual, segons el seu actual president, Jaume Aligué i Escudé, està prevista per al 2010. La celebració de tan emblemàtica fita, girarà entorn de la font que el 1913 va veure néixer els Amics de l'Arbre. ●

Bibliografia:

- * Història Gràfica de Tàrrrega. El segle de la modernització (1890-1997). Ajuntament de Tàrrrega.
- * Revista Cultural de l'Urgell (URTX): vol. II, pàg. 186.

disco party

CAP D'ANY 2008

La Disco Show més divertida presentada per un equip d'animadors amb la millor música actual i de sempre:

SALSA, RUMBA, LATINO, TWIST, XA-XA-XA, PAS DOBLE, POP, ROCK, REVIVAL 70's, 80's, 90's...

festa oberta a tots els públics

TÀRREGA

SALA DE FESTES LA GRANJA
dilluns 31 de desembre, a partir 00.30 h

PREUS: 10 € [amb consumició i bossa cotilló]
5 € [estudiants, carnet, jove]

ORGANITZA:

centre cultural de Tàrraga

Ajuntament de Tàrraga
Regidoria de Cultura

COL·LABORA:

07

X Premis Culturàlia

Reconeixement a l'acció social i cultural de la ciutat de Tàrrrega.

Text: Elisa Campmajó
Fotografia: A. Marcos

Lliurament del premi a l'escriptor Josep Maria Madern, de mans de Joan Lluís Tous.

El director i també intèrpret de la premiada Cobla Tàrrrega Jove, Joan Farreny, va agrair el guardó en nom de tots els components.

Paraules del President del Centre Cultural, Pep Vall, amb als presentadors de la gala, Josep Castellà i Marta Berengué, col·laboradora de TV3.

Actuació durant la gala de la soprano Crista Sebastià, acompanyada, al piano, per Enric Prió.

Moment del sopar amb tots els convidats assistents al lliurament dels X Premis Culturàlia '07.

Lliurament del premi a Carmina Castelló i Bepo Sanmartí pel seu disseny de la façana del Centre d'Entitats de Tàrrrega.

Moment en què Carles Vall i Josep Maria Castelló reben el premi per la conducció del programa "Germanor", de Ràdio Tàrrrega.

Josep Bertrán, director de la guardonada Revista Sió d'Agramunt, amb integrants del seu equip, al darrera.

El passat 24 de novembre va tenir lloc, al Restaurant La Granja de Tàrrrega, l'acte de lliurament dels Premis Culturàlia 2007, que organitza el Centre Cultural de Tàrrrega, i que enguany ha celebrat el seu desè aniversari. Aquest guardó s'atorga a les persones, institucions i entitats que han contribuït en el desenvolupament cultural i cívic de la ciutat de Tàrrrega i la seva comarca. En els deu anys de trajectòria del guardó, són 47 els trofeus atorgats. Aquesta edició, han estat 7 els premiats. Josep Maria Madern, natural de Cervera, va rebre el premi a l'escriptor que ha destacat per la seva obra narrativa de mans de Joan Lluís Tous, també guardonat recentment amb el Premi Marta Mata d'Educació. El premi a la tasca de

difusió cultural se l'han endut Carles Vall i Josep Mª Castelló, conductors i realitzadors del programa de sardanes "Germanor", de Ràdio Tàrrrega, i que enguany ha assolit els 500 programes emesos. Els artistes Carmina Castelló i Bepo Sanmartí han estat premiats per la seva intervenció arquitectònica-urbanística a la façana del Centre d'Entitats de Tàrrrega. La Cobla Tàrrrega Jove, que dirigeix Joan Farreny, va rebre el premi a l'entitat que ha destacat per promocionar la cultura. També fou guardonada la Revista Sió d'Agramunt, en tant que entitat de la comarca que ha destacat per la seva trajectòria en l'àmbit de la cultura.

El trofeu que es va entregar als premi-

ats és obra de Cesc Xavi Fonoll Mesures, alumne de l'Escola d'Art i Superior de Disseny Ondara. La peça, feta d'acer, en forma de cub i coronada per una gran lletra "c", simbolitza un contenidor de cultura i la "c": creativitat, cultural, Catalunya o Culturàlia.

Josep Mª Castellà, periodista de Ràdio Tàrrrega, i Marta Berengué, la jove targarina col·laboradora del programa El Club de TV-3, van ser els presentadors de l'acte. La vetllada va comptar amb l'actuació del pianista Enric Prió i la soprano Crista Sebastià, que van intervenir durant el lliurament. Un cafè-concert, a càrrec de l'Orquestra Montsant, amb el corresponent ball, van posar el punt i final a la vetllada. 🍷

CONSELL COMARCAL
DE L'URGELL

Música i Teatre a l'Urgell

Per combatre el fred i les baixes temperatures de l'hivern, el Consell Comarcal de l'Urgell i els Ajuntaments us conviden a assistir als concerts i representacions teatrals que es realitzaran a diverses poblacions de la comarca, del 15 de desembre al 27 de gener de 2008.

Us hi esperem !

15/12/07

LA FULIOLA

El Drapaire Musical

Poliesportiu

17 h

16/12/07

AGRAMUNT

Ainur

Església de Santa Maria

18 h

23/12/07

PUIGVERD

D'AGRAMUNT

Coral Infantil Mestre Güell

Orfeó Nova Tàrrrega

Sala Polivalent

19 h

24/12/07

CIUTADILLA

Cor Ària

Església Parroquial

21.45 h

26/12/07

CLARAVALLS

Coral Arc de Sant Martí

Església Parroquial

13 h

30/12/07

ANGLESOLA

Grup de Teatre BAT

Pavelló Municipal

22 h

19/1/08

ROCALLAURA

Cobla Jovenívola

d'Agramunt

Sala d'Activitats

17 h

20/1/08

ROCAFORT DE

VALLBONA

Coral Ramon Carnicer

Església Parroquial

12 h

6/1/08

OSSÓ DE SIÓ

Cobla Quatre Vents

Local Social

18 h

26/1/08

BELLPUIG

Grup de Teatre BAT

Teatre Armengol

21.30 h

27/1/08

VALLBONA

DE LES MONGES

Crista Sebastià i

Enric Prior

Monestir

18 h

Consell Comarcal de l'Urgell

Carrer Agoders, 16 - 25300 TÀRREGA - Tel. 973 500 707
turisme@urgell.cat - www.urgell.cat

La Tàrrrega jueva

Text: Marta Cortina
Fotografia: A. Marcos i Marta Cortina

m memòria històrica

Noms com el carrer de l'Estudi o el Forn dels jueus són algunes de les evidències que han arribat fins als nostres dies que recorden que a Tàrrrega hi havia hagut, durant l'Edat Medieval, una de les comunitats jueves més importants de la demarcació de Lleida. Tot i la poca documentació de la que disposen els historiadors, s'ha pogut documentar l'existència d'una comunitat, més o menys estable, durant dos segles (del 27 d'octubre de 1278 fins al 25 de juliol de 1492). Per aquest motiu, tot i la persecució que van sofrir posteriorment, queden, ja siguin a través dels topònims o a la documentació de l'època, emprentes del pas dels jueus per Tàrrrega.

Segons Josep Xavier Muntané Santiveri, llicenciat en Filologia Semítica, i una de les persones que s'ha dedicat a l'estudi d'aquesta comunitat, la primera referència del call jueu, com a tal, data del 1348, any en què es va produir un avalot dels cristians de Tàrrrega contra la zona on habitaven els jueus. El fet que, explica, la documentació de l'època s'hi refereixi com a call, significa que la creació de la comunitat comença molt abans. Cal recordar que amb aquest nom es denominava durant l'Edat Medieval la zona de la ciutat que era habitada pels jueus, mentre que aquests, quan la comunitat aconseguia un cert pes, s'autoanomenaven *Aljama*. En el cas de la targarina, primer depèn de Lleida, però cap a principis del segle XIV ja apareix constituïda com a tal.

A partir del Llibre de Bans i del Llibre de Consells, on hi consten les propietats d'alguns jueus, Muntané situa l'antic call al carrer de l'Estudi, com a eix central, i una part del carrer Les Piques i el carrer La Font. De fet, segons puntualitza el conservador del Museu Comarcal de l'Urgell, Oriol Saula, encara avui aquests topònims són una clara referència a les seves arrels jueves. Així, el carrer de l'Estudi provindria del fet que era on estava ubicada la Sinagoga, espai de reunió, pregrària i estudi dels jueus. També, avui en dia, a prop d'aquest carrer es conserva el topònim del Forn dels jueus, tot i que, assegura Saula, l'edifici al qual es fa referència

no correspon històricament amb el que havia ocupat aquest espai.

Malgrat que bona part de l'activitat dels hebreus se situés en aquest espai, això no significa que altres membres de la comunitat disposessin de propietats o negocis en altres punts de la ciutat, com la plaça i el carrer Major, que, d'altra banda, eren els espais on vivien els prohoms de la ciutat. De la mateixa manera que, segons explica Saula, existia una certa relació entre ambdues comunitats, que només es trencava durant els moments de crisi o durant els temps previs a la seva extinció.

Segons Josep Xavier Muntané Santiveri, llicenciat en Filologia Semítica, i una de les persones que s'ha dedicat a l'estudi d'aquesta comunitat, la primera referència del call jueu, com a tal, data del 1348, any en què es va produir un avalot dels cristians de Tàrrrega contra la zona on habitaven els jueus.

Indubtablement, el rastre més evident d'aquesta presència és la necròpoli del Maset, descoberta arran dels treballs d'urbanització duts a terme en aquest espai, però que els estudis fets per Josep Xavier Muntané, a partir de les dates extretes del Llibre d'Estimes (1501-1510), situen el fossar dels jueus en aquesta zona.

La vida dins la comunitat

Poc a poc, ja sigui pel recel que despertaven o per la pròpia consciència de ser diferents, els hebreus van estructurant-se en comunitat i dotant la zona on habiten dels serveis bàsics. Per començar, el centre de la seva vida comunitària, la Sinagoga, però també d'un forn (el pa era un aliment bàsic), un hospital i una carnisseria. Respecte a aquest espai, Saula explica que se'n suposa la seva existència ja que els jueus segueixen tot un ritus a l'hora de matar els animals, amb la qual cosa no

ho deixaven en mans externes. Pel que fa a l'hospital, està ben documentat, arreu d'Europa, el prestigi dels metges jueus durant l'època medieval, motiu pel qual els investigadors targarins suposen que a banda d'atendre la seva comunitat també s'ocupaven dels malalts cristians que acudien a les seves consultes. En aquest sentit, cal remarcar que el nivell cultural dels jueus era força superior al dels cristians, ja sigui per la seva pròpia tradició com pels contactes amb Orient, que vivia un auge científic i cultural. Una tradició que es difonia a través de les sinagogues, un centre de culte que també era utilitzat com a escola.

Es calcula que van escollir aquesta zona, que conduïa cap al riu, per instal·lar-se, perquè era un punt poc habitat i amb possibilitats per anar teixint una pròpia estructura urbana. Les referències al nombre de persones de la comunitat són pràcticament inexistent, i només apareixen en moments puntuals, com la matança de 1348. Després d'aquest fet, algunes fonts parlen de 300 persones mortes, una xifra que segons Oriol Saula s'hauria exagerat notablement. "Llavors, a Tàrrrega hi vivien 2.000 persones; si haguessin mort tants jueus significa que la comunitat havia de ser molt gran, la qual cosa és bastant improbable", puntualitza. "Això no treu, però, que hi hagués hagut una gran matança, ja que va perdurar en la memòria col·lectiva durant molt de temps". De fet, un cop succeïts els fets, el rei Pere III va imposar sancions importants contra els instigadors de la revolta i va ordenar que al cap de tres o quatre anys hi hagués un mínim de quaranta famílies al call de la ciutat.

A Tàrrrega, com a la resta de la Corona d'Aragó, els jueus disfrutaven d'una sèrie de prerrogatives degut a la seva condició de protegits dels monarques a canvi de ser els principals financers. Ben coneguda és la prohibició papal que impedia als cristians exercir de prestamistes, la qual cosa va deixar el monopoli de "la banca" en mans dels jueus.

Un exemple d'aquests favors, el trobem al 1319 quan el rei Jaume II va

m

memòria històrica

autoritzar a l'Aljama targarina a poder disposar de cementiri propi dins del terme de Tàrrega, tot ratificant una disposició anterior del bisbe de Vic. Les excavacions realitzades recentment a la zona del Maset han posat al descobert una part de la necròpoli jueva que podria ocupar, segons Oriol Saula, una extensió de 10.000 metres quadrats. La tipologia dels enterraments: individuals, les esqueses en contacte amb el terra i la disposició dels cossos (cap a l'oest i peus a l'est), han estat la principal evidència per concloure que en aquest punt estava situat el fossar dels jueus.

Malgrat tot, la protecció reial no impedeix la creixent intolerància religiosa contra els jueus, alimentada tant des de l'esfera religiosa com per aquelles capes socials que els veien amb recel per la seva situació econòmica, i que s'acaba traduint en assalts al call, prohibicions i, finalment, el decret d'expulsió de 1492, firmat pels Reis Catòlics.

La matança de 1348

Un dels principals episodis de la història de la Tàrrega jueva va ser la matança de 1348, durant la qual es va assaltar el call, matar bona part dels seus habitants i destruir molta documentació que hi havia a les cases. Segons apareix en les cròniques de l'època, s'acusava a aquesta comunitat d'haver enverinat les aigües de la vila, escampant així la pesta que va arrassar el país en aquella època. Amb tot, Saula apunta que el més probable és que l'assalt es produís per motius econòmics, ja que molts cristians havien contret deutes amb els hebreus que, probablement, no podien pagar i aprofiten l'assalt per eliminar totes les proves. La incultura de l'època i la animadversió latent contra aquesta comunitat van fer que la tesi de la pesta es difongués amb facilitat i les masses s'arenguessin en contra del call.

Per sort, els jueus encara gaudien de la protecció reial, i Pere III va imposar un seguit de penes de mort per els intigadors de la revolta, que al final es van quedar en multes econòmiques, però

S'acusava a la comunitat jueva d'haver enverinat les aigües de la vila, escampant així la pesta que va arrassar el país en aquella època.

que van deixar les forques plantades en una de les places de Tàrraga com a element dissuasori de cara a futurs intents d'avalot. A més, el monarca va ordenar a les autoritats locals que fomentessin la recuperació de la comunitat i que es construís una muralla al call, amb la qual cosa Muntané dedueix que probablement abans de 1348 no hi havia una separació física entre les cases dels jueus i dels cristians.

Per la seva banda, Saula destaca que aquesta repressió reial devia fer els seus efectes, ja que durant la revolta anti-jueva de 1391, que es va produir de manera generalitzada a tota la Corona d'Aragó, gairebé no hi ha referències a la documentació targarina, amb la qual cosa hauria estat poc rellevant, sobretot, comparada amb la de 1348. Tot i això, aquestes prerrogatives s'aca-

ben i al 1492 els jueus són expulsats del regne de Castella. És en aquesta data on s'acaben les referències al call en la documentació de Tàrraga. Entre aquests últims papers destaquen les vendes de propietats que van haver de realitzar els jueus a corre-cuïta, empesos llavors sí per la pressió popular, eclesiàstica i monàrquica.

Agraïm la col·laboració d'Oriol Saula, conservador del Museu Comarcal de l'Urgell, per a la realització d'aquest reportatge. 📍

Bibliografia:

Muntané Santiveri, Xavier. Proposta d'ubicació del fossar dels jueus de la vila de Tàrraga a partir dels testimonis documentals continguts en els llibres d'Estimes (1501-1510), dins el número 20 de la revista URTX.

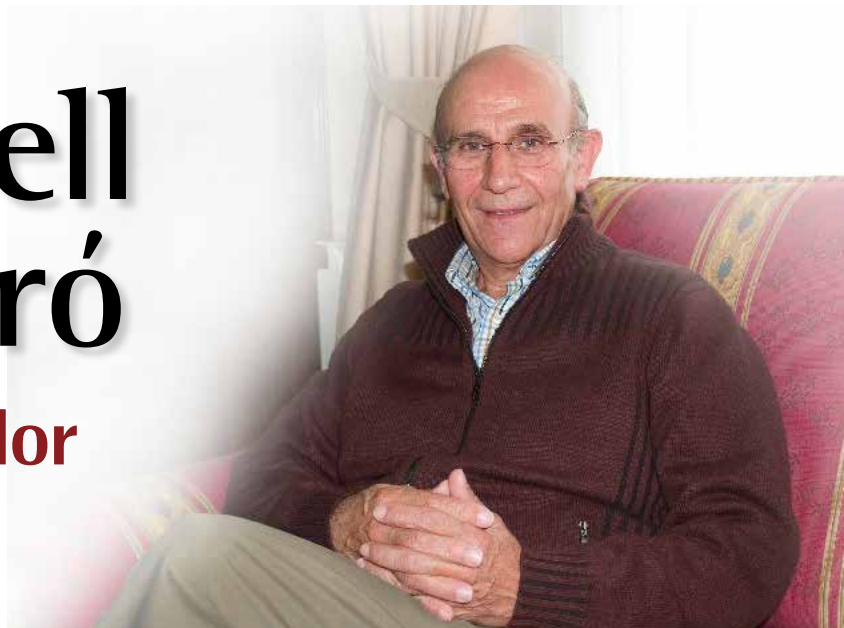
Muntané Santiveri, Xavier. Les cases que solien ésser dels jueus. Una aproximació al call de Tàrraga a través dels llibres d'Estimes, dins el número 19 de la revista URTX.

Joan Novell i Balagueró

Educador i historiador

Text i Fotografia: Marta Cortina

Joan Novell i Balagueró

És potser una de les persones que millor coneix la història contemporània de Tàrrrega, ja que hi ha dedicat bona part de la seva tasca investigadora durant els darrers vint-i-cinc anys. A banda de les seves publicacions sobre la ciutat, també ha escrit sobre la comarca de l'Urgell. A més d'haver impartit milers d'hores de classe a alumnes d'Educació Secundària, també ha impartit centenars de cursos a mestres i professors d'arreu de Catalunya i de l'Estat espanyol (Lleó, Salamanca, Palma de Mallorca, València, Madrid i Santa Cruz de Tenerife). La seva biografia sorprèn enormement si tenim en compte que va començar els estudis universitaris a l'edat de 33 anys i que mai ha deixat de fer de pagès. Actualment, Joan Novell està jubilat, té 68 anys, i viu a cavall entre Tàrrrega, on continua escrivint, i Montfalcó d'Agramunt, vetllant per l'explotació agrícola.

La primera pregunta és obligada: com s'animà a reprendre els estudis amb una família formada i amb les responsabilitats laborals que ja tenia?

Des de la meua infantesa he tingut afecció pels llibres, tot i haver deixat l'escola als 14 anys, i quedar-me a casa a treballar la terra. Durant uns anys vaig engrescar-me a fer cursos a distància -motors, anglès, estudis bíblics- i, possiblement, això em dugué a preparar-me per obtenir el Graduat Escolar i poder superar la prova d'accés per a majors de 25 anys, a la Universitat Autònoma de Barcelona. I ho aconseguí. Era l'estiu de 1972.

Tot i que era jove, devia ser complicat compaginar família, feina i estudis?

Va ser fonamental el recolzament que en tot moment vaig rebre de la meua esposa. Iniciar estudis universitaris en aquelles circumstàncies no va ser gens planer. Els veïns del poble no entenien el que estava fent en veure'm marxar cada matí a Lleida i observar el meu aïllament estudiant i fent treballs. No cal dir, que la feina normal de casa se'n va ressentir. Els tres primers cursos els vaig fer a Lleida -classes diàries, al mati- i els dos darrer a Bellaterra -dos matins a la setmana-. L'estiu de 1977, vaig llicenciar-me en Filosofia i Lletres.

I quan va acabar la carrera, què?

Al setembre d'aquell mateix any vaig començar a donar classes als col·legis Sant Josep de Tàrrrega i Mare de Déu del Carme de Balaguer. El curs següent em varen donar la direcció tècnica de Batxillerat del Col·legi Sant Josep. Fou llavors quan, amb la meua esposa, decidirem establir-nos a Tàrrrega i dur els nostres tres fills al col·legi on estava treballant.

Aviat vaig descobrir que ser educador era l'activitat professional més extraordinària. Així doncs, aquella vocació tardana tingué encara temps d'omplir, amb escreix, el que quedava de la meua vida laboral activa.

De fet, sembla que l'educació ha estat un dels seus temes d'investigació preferits.

Possiblement, la rica experiència d'haver alternat l'acció educativa amb alumnes de secundària i la formativa amb mestres i professors, durant una bona colla d'anys, em dugué a conèixer, a valorar i a estimar intensament aquesta parcel·la de l'activat humana. Tot això explica el meu interès en poder demostrar que, la bona educació dels infants, adolescents i joves, té un paper decisiu en l'evolució dels pobles, i més concretament, en la de la ciutat de Tàrraga.

La primera investigació sobre aquest tema fou la recerca sobre l'ensenyament a Tàrraga, entre el 1875 i el 1939. Són quatre treballs publicats a la revista cultural URTX, en els números 1, 2, 4 i 13.

El segon pas fou la meua tesi doctoral, defensada el mes de gener de 1998, a Madrid, en la que vaig intentar demostrar que el factor més important que podia explicar el gran desenvolupament global de la ciutat de Tàrraga durant les dues primeres dècades del segle XX, havia estat la qualitat educativa que havien rebut un percentatge significatiu dels seus homes i de les seves dones.

Actualment, he començat a escriure la trajectòria històrica del Col·legi Sant Josep. I si el Senyor em conserva la salut i les facultats suficients, m'agradaria continuar investigant l'ensenyament a la ciutat, des del 1939 fins als nostres dies.

Si és certa la seva tesi, això implicaria que la majoria dels infants i adolescents de la ciutat varen poder accedir als estudis ja a començaments del segle XX?

En realitat, l'oferta educativa de la ciutat i la seva qualitat durant les primeres dècades del segle XX és indiscutible. I també és cert que un percentatge molt elevat dels infants i adolescents assistien periòdicament a l'escola.

L'any 1884, l'Ajuntament de Tàrraga va gestionar l'establiment de l'Escola Pia. Ambdues institucions van signar un contracte, segons el qual l'Ajuntament els cedia el convent de la Mercè per cent anys i els pagaria 5.000 pessetes anuals, amb la condició d'oferir l'escolarització bàsica obligatòria i gratuïta a tots els nens de la població. Per altra part, la manca de recursos de les famílies, mai va ser un obstacle per dur les seves filles, tant a l'escola de l'Hospital com al Col·legi Sant Josep. També gaudiren d'un elevat prestigi educatiu les escoles públiques de nenes i de nens, especialment, entre els anys 1905 i 1916.

A més de l'ensenyament primari, l'Escola Pia oferí, des dels seus inicis, estudis de Comerç i de Batxillerat.

Amb el bagatge històric i professional que té, creu que el nivell educatiu de la ciutat ha anat a l'alça o a la baixa?

Actualment la oferta educativa de Tàrraga és la més important de les comarques de ponent, després de la ciutat de Lleida. Hi ha una àmplia oferta de places de Llar d'Infants, Preescolar i Educació Primària, ateses per centres públics, subvencionats i concertats. A més d'un número elevat de places dels nivells d'ESO i de Batxillerat, hi ha un notable ventall de Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior, entre els que destaquen per la seva especificitat, els de l'Escola Agrària, els de l'Escola d'Arts i Oficis i els de l'Escola de Sobrestants. També hi ha l'Escola Oficial d'Idiomes en plena etapa d'expansió.

Actualment, estan matriculats als centres de Tàrraga alumnes procedents de més de cinquanta poblacions.

Evidentment, l'oferta educativa ha tingut un espectacular creixement en els darrers trenta anys, mantenint-se, amb força, les dues escoles religioses històriques.

Opina que és un error eliminar la religió dels currículums educatius?

Des de la meua perspectiva d'educador creient, crec que es imprescindible que, tant els infants com els adolescents tinguin l'oportunitat de descobrir que la dimensió religiosa és una de les grans facultats de l'ésser humà, evidentment la més misteriosa. Negar, amagar o ridiculitzar aquesta dimensió és fer una greu injustícia a la identitat humana. Segons el meu criteri, sense la dimensió religiosa queda escapçada i incompleta la nostra antropologia. I aquesta mancança té efectes negatius durant tota la vida...

Com creu que es tradueix aquesta mancança, en la realitat?

Crec que la societat actual, en termes molt generals i salvant nombroses excepcions, té dues generacions força distorcionades i esmaperdudes. Si estudiem l'evolució del nostre país durant els darrers quaranta anys, no és difícil descobrir-ho. Estem desorientats en els àmbits: afectiu, intel·lectual, de relació amb els demés, ètic i moral, i essencialment metafísic i religiós. I enmig d'aquest aiguabarreig, ens sentim capaços d'opinar i de saber què és allò que haurien de fer els altres, en totes i cadascuna de les situacions plantejades. Alhora, està ben vist ser constantment crítics, entenent que, aquest exercici, constitueix la manifestació més evident del nostre saber i del nostre pensament avançat.

Com definiria, doncs, la nostra societat?

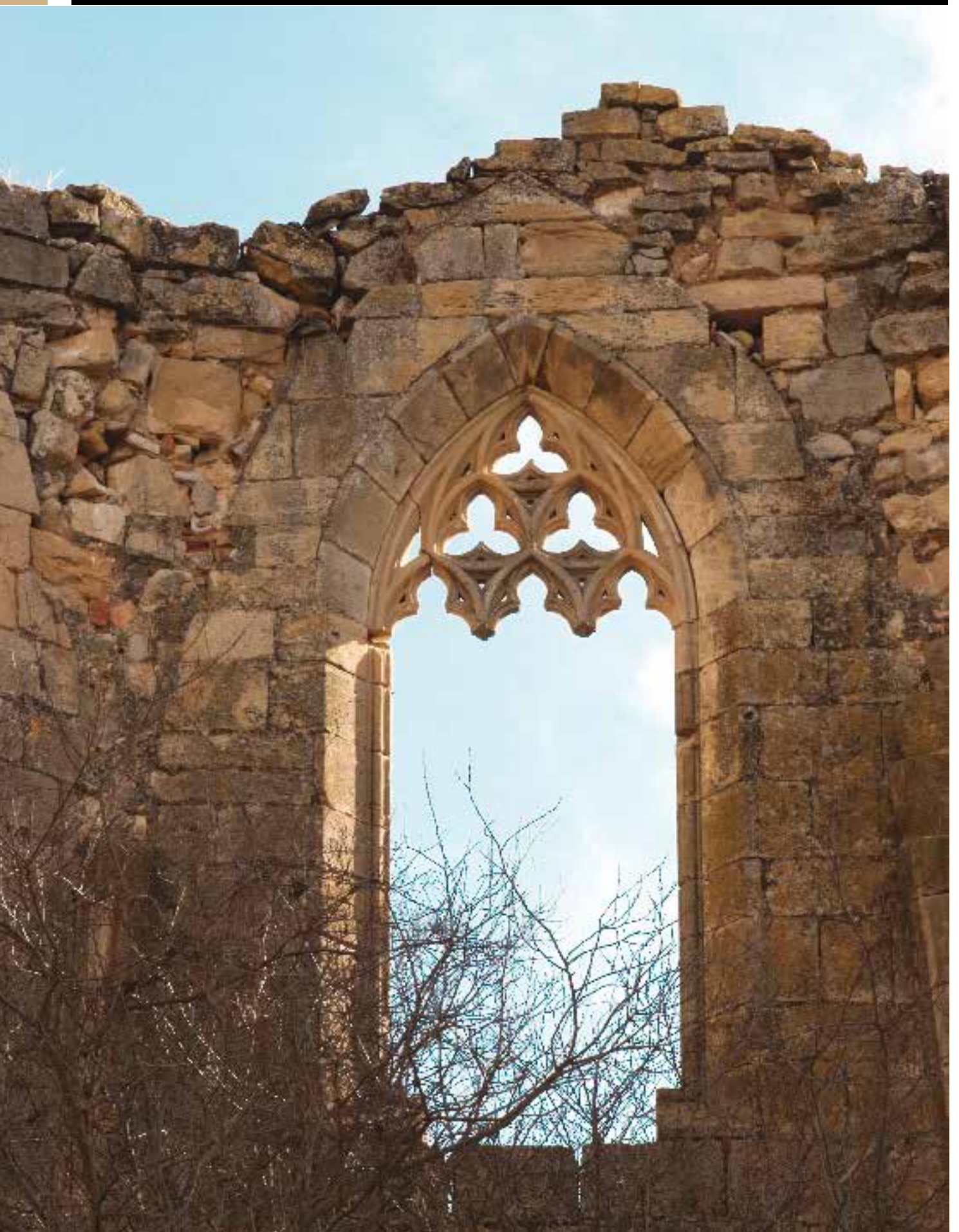
La nostra societat, en termes molt generals, està assumint els valors propis de la societat del benestar, identificats amb el corrent de la postmodernitat. Aquest fenomen afecta la nostra vida individual, familiar i col·lectiva. Solament voldria remarcar quatre idees molt generals: a) sembla que estem abusant del progrés tècnic i dels objectius econòmics; b) prescindim dels valors capaços d'orientar i de donar sentit a la nostra vida. Acceptem fàcilment el nihilisme; c) sovint estem oblidant el sentit comú i el seny. Vivim la misèria de l'irracionalisme i seguim les pautes dels autors de la sospita, sense ser-ne prou conscients.

De totes maneres, vostè continua impartint classes?

Poques. Darrerament he donat quatre sessions sobre El pensament modern i la sensibilitat religiosa de la societat actual, a l'Escola de Formació de Laics de la Diòcesi de Solsona.

A més, continua amb els treballs d'investigació.

Ara estic acabant el llibre de la Cambra de Comerç de Tàrraga (1905-2005). Cal dir que la feina d'investigar i d'escriure és molt lenta i minuciosa. Amb tot i això, el privilegi d'anar descobrint el passat de la teua ciutat, des d'àmbits diferents, i posar-lo a l'abast de tothom, és quelcom apassionant i engrescador. ☺

Santa Maria de Vallsanta

Text: Elisa Campmajó
Fotografia: A. Marcos

Monacat femení en la Catalunya medieval

De l'espai i edificis que constituïen el monestir cistercenc de Santa Maria de Vallsanta (fundat l'any 1237), a la vall del riu Corb, se'n pot veure, encara avui, alguna part a peu de carretera, entre Guimerà i Ciutadilla. Malauradament el que queden són ruïnes i el deteriorament és majúscul. Després de les desamortitzacions del segle XIX, el monestir va caure en mans de particulars, i fou sobretot durant el segle XX que va començar a patir un ràpid procés de degradació de la seva estructura. L'any 1966 es van endegar les primeres gestions populars per a restaurar-lo i donar-lo a conèixer, fet que va conduir l'any 1975 a la declaració de monument històric-artístic.

Actualment, l'imparable ritme de destrucció del conjunt fa que cada vegada sigui més urgent una tasca immediata de restauració que, de moment, encara no arriba. L'any 1986, però, Anna Oliver va dur a terme la primera i fins ara única campanya arqueològica a l'enrunada església del monestir. Es van excavar tres capelles de l'absis, una de les del creuer i una rasa de connexió entre elles. També s'obriren, a la terrassa immediatament superior, dues cales perpendiculars al mur de tancament de l'església, per comprovar la possibilitat que hi restessin estructures del convent. L'enderroc de tota aquesta part estava formada per pedruscall amb algun carreu provinent del reble de les parets, i a les capes properes al

paviment de l'església, es trobaren els carreus de la volta i de les parets. La capella té una planta hexagonal i es va construir més tard que la resta, tal com es desprèn del paviment de lloses de la nau de l'església que està més aixecat que la resta. Es va comprovar pel mur corregut que originalment era el tancament de la nau i sobre el qual es va obrir aquesta capella que feia de creuer.

Molts monestirs de l'orde cistercenc tenen noms de valls i llocs plaents: Vallsanta, Claravall, Vallbona, Bonrepòs, Valldaura, Valleclara...

S'instal·laven en llocs inhòspits i aïllats –així s'apartaven del món.

Entre els elements decoratius que va aportar la campanya arqueològica, cal destacar: la coberta d'un sarcòfag, on hi apareix la figura d'un cavaller vestit amb l'arnés propi del segle XIV; un sarcòfag rectangular amb la tapa esculpida; una clau de volta, artísticament esculpida amb l'«Agnus Dei» i figures laterals, i amb restes de policromia; una llosa funerària de pedra dedicada a una abadessa; una clau de volta que representa un guerrer a cavall; dos carreus que tenen un relleu en forma d'escut amb el motiu d'un lleó l'un, i el motiu d'un cérvol, l'altre.

Molts monestirs de l'orde cistercenc tenen noms de valls i de llocs plaents: Vallsanta, Claravall, Vallbona, Bonrepòs, Valldaura, Valleclara... S'instal·laven en llocs inhòspits i aïllats –així s'apartaven del món–, i els convertien en autèntics vergers. Tal i com succeïa en l'art i en la manera de viure del Cister, al camp, en aquestes valls, també es tractava d'allunyar-se de les coses supèrflues. La regla de Sant Benet, que és un codi de vida monàstica, aconsella no edificar els monestirs a les ciutats, castells i viles, sinó en llocs allunyats del tracte amb els homes. La situació de Vallsanta, entre els camins de viles i monestirs, afavoria la seva intercomunicació, les visites i el poder practicar el seu lema de «ora et labora» (resa i treballa).

El 1235 es començà a bastir el nou monestir cistercenc femení de Santa Maria de Vallsanta, i el març del 1237, el papa Gregori IX envia un rescripte a l'abat de Cîteaux (França) per tal que enviés religioses del cenobi de Santa Maria de la Bovera al nou monestir de Vallsanta, per tal d'implantar-hi la regla de sant Benet i els costums del Cister. De fet, sembla lògic pensar en la millor situació de Vallsanta envers la Bovera, amb més aigua i amb comunicacions més fàcils, com el motiu del progressiu trasllat de les monges de la Bovera a Vallsanta. Així, el 1246 deixava d'existir la comunitat de la Bovera, i la major part de religioses passaren a viure la vida cistercenc dins el recinte

de Vallsanta. Una vegada consolidat el monestir de Vallsanta, la seva comunitat comptava amb 23 religioses, una abadessa al capdavant (Agnès de Guimerà), una priora (Elisenda), una sacristana (Sanxa), una infermera (Beatriu d'Oluja), una preceptora (Ermensendis de Bellpuig), una cambra (Guillema Gayatona) i una sotscantora (Dolça de Balaguer). Les monges de Vallsanta, semblantment a com es feia a Santa Maria de Vallbona, vivien en cases particulars, i només es reunien comunitàriament a l'església i al refectori. Aquest costum pot explicar la venda d'habitacions de religioses traspassades, per part de l'abadessa, a alguna nova novícia.

A mitjan segle XIII, Vallsanta, doncs, ja tenia una vida completament consolidada, amb edificis aixecats, i amb una esplendor que duraria tota la resta del segle i bona part del XIV. Per les notícies que coneixem del segle XV, és evident que el declivi de Vallsanta ja començava a concretar-se. A causa d'una epidèmia l'any 1403, les religioses fugiren a l'abandonat cenobi de la Bovera, però en moriren algunes, quedant reduïda la comunitat a l'abadessa Aldonça de Castre, la priora (Brunissendis Perola), la sacristana (Beatriu de Vallmoll) i dues religioses més (Caterina de Castellauli i Caterina Roqueta).

A mitjan segle XV, el monestir de Vallsanta ja deuria patir una misèria considerable. Els deutes s'acumulaven ja el 1461, durant l'abadiat d'Eulàlia Ollera, i la comunitat seguia essent de nombre molt reduït.

L'any 1589 la comunitat de Vallsanta es reduïa a tres religioses (Jerònima Salvany, Jerònima Vives i Àngela Valllebrera), i sense abadessa. En aquell any visità el cenobi fra Francesc Oliver de Boteller, abat de Santa Maria de Poblet, però en qualitat de visitador general de l'orde del Cister. Oliver de Boteller, veient la situació de gran penúria de Vallsanta, va ordenar l'extinció i tancament del monestir, i demanà el trasllat de les tres religioses al veí monestir del Pedregal (Talladell). ☺

Monestirs cistercencs femenins existents en els segles XII i XIII:

- 1158 Santa Maria de Vallmaria a Maçanet de la Selva (Selva)
- 1169 Sant Feliu de Cadins a Cabanes (Alt Empordà)
- 1172 Santa Maria de Vallverd a Tragó (Noguera)
- 1174 Santa Maria d'Eula a Millars (Rosselló)
- 1176 Santa Maria de Vallbona a Vallbona de les Monges (Urgell)
- 1176 Santa Maria de Pedregal a Talladell (Urgell)
- 1186 Santa Maria de les Franqueses a Balaguer (Noguera)
- 1195 Santa Maria de la Bovera a Guimerà (Urgell)
- 1204 Sant Hila de Lleida a Lleida (Segrià)
- 1210 Bonrepós a La Morera del Montsant (Priorat)
- 1237 Santa Maria de Valldonzella a Barcelona (Barcelonès)
- 1237 Santa Maria de Valldaura a Olvan (Berguedà)
- 1249 Santa Maria de Vallsanta a Guimerà (Urgell)

Bibliografia:
Capdevila, Saç: *El monestir cistercenc de Santa Maria de Vallsanta*. Edició a cura de Xavier Ricomà i Vendrell. Extret dels "Quaderns d'Història Tarraconense VII" (Tarragona), 1998.

La percepció de les coses

Jordi Auberni Serra

VA la majoria de gent ens agrada que ens donin la raó en qualsevol conversa. Quan el nostre punt de vista és acceptat pels altres, ens sentim cofois. Però encara que ens donin la raó, i el nostre criteri sigui acceptat, no ens podem fiar que el que nosaltres pensem sigui de veritat correcte. S'ha de pensar que tots tenim dret a defensar el que creiem que és veritat, però, què en fem de la veritat de l'altre? Em ve a la memoria una frase llegida en un llibre de psicologia que deia: "de veritats, no n'hi ha una, sinó tres, i són: la meua veritat, la veritat de l'altre i la veritat". Per evitar discussions inútils, moltes vegades fins i tot violentes amb aquells que no pensen com nosaltres, hi ha una llegenda a manera de paràbola que ens

pot ajudar a respectar els altres i que aquests altres ens respectin. "Tots podem tenir una mica de raó": si això s'entén, la conversa pot donar molt de si. Hem d'aprendre a ser més respectuosos amb la gent que no pensa com voldríem. La llegenda es diu d'Aixa i és d'origen hindú. Es tracta dels set estudiants cecs (com ja sabeu, el 7 és un número màgic). Els estudiants cecs anaven a descobrir l'elefant. Un d'ells s'agafava a la pota i deia: "ja ho tinc, l'elefant és com un tronc d'arbre, poderós com la palmera i flexible com el jonc". Un segon estudiant cec li tocava les grans orelles i deia que era com una immensa papallona que podia elevar-se tot i el seu gran pes. El tercer acaronaava un dels ullals i deia: "l'elefant és com una gran espasa punxeguda". El

quart se sentia volgut i ensumat per la trompa i aventurava la idea que aquell paquiderm no era altra cosa que una serp inofensiva que, en comptes de llençar verí, donava afecte. El cinquè donava cops als flancs de l'elefant i el definia com un mur o una paret tova. El sisè va tocar-li la cua i el va definir com un fuet de trajectòries arbitràries. Finalment, el setè va dir que no volia tocar-lo. S'estimava més imaginar-se l'elefant i fer-lo a la seva mesura, no pas dels sentits, sinó dels sentiments. Definicions per a tots els gustos. Tots tenien una mica de raó. La pregunta és: per què ens agrada tant d'imposar el que creiem?. El diàleg és profitós en la mesura que tinguem en compte l'altre. Respectar-nos mútuament és una bona manera d'arribar a acords.

Col·leccionar segells

Jaume Aloy Riera

Per a ser un bon col·leccionista de segells s'ha d'apostar per la qualitat i, no per la quantitat.

Quan es comença una col·lecció és bo de saber quina època volem fer i com fer-la. A poc a poc, és el nostre consell. I comprar bona qualitat, sèries senceres, bon centratge i nous flamants. Això serà el que la revaloritzi. El que ha passat amb els segells, que ja no se'n parla, ha estat el boca a boca i les ganes de poder obtenir una rendibilitat que ja no donen els banc i caixes. Què ha passat? Oferien

sèries de segells sota l'argument que es revaloritzarien. Es pagava una quantitat de cop o una quota mensual per rebre un anomenat interès mensual, segons el capital aportat.

Ens han dit que algunes sèries no eren senceres, per això, el preu baixa a l'hora de vendre. Quan algú no va rebre l'ingrés, ho va fer saber, i aquí es va descobrir... Coses del boca a boca i la cadena.

Apostem pel consell d'un expert o col·leccionista avançat per poder

començar amb bon peu. No dubteu a preguntar a persones serioses, tant si és per a vendre una col·lecció dels vostres pares o avis, o per començar-ne una de nova. Des del Centre Cultural, la Secció de col·leccionisme us vodem aconsellar a l'hora de començar una col·lecció, sigui quina sigui, per a vosaltres o per als vostres fills.

Creiem que la joventut ha de fer un esforç per a ser ells mateixos, i escapar una mica dels ordinadors i dels telèfons mòbils.

Sarral

(Conca de Barberà)

El passat setembre fou el torn de la primera de les descobertes d'aquesta nova temporada 2007-2008. Per no faltar al costum, ens aplegàrem quasi uns 40 al quiosc del pati, enfilàrem cap a la veïna comarca de la Conca de Barberà. Després de superar les obres i semàfors de la C-14 (abans N240), arribàrem a Sarral, a l'aparcament de la Cooperativa. Allí ens esperaven alguns dels membres del Grup Excursionista de Sarral que serien els nostres amfitrions i guies alhora. Incorporats, doncs, uns 10 més, anàrem fins a Vallespinosa, on deixàrem els vehicles, iniciant tot seguit la caminada.

L'entorn era espectacular. La primera part de la ruta discorria pels cims dels turons que envolten Rocafort de Queralt i Sarral, en aquesta subcomarca que ells en diuen de la Baixa Segarra. Iniciàrem el trajecte amb una forta pujada que no duraria gaire, i, assolit el cim, esmorzàrem a peu de bosc (els membres del centre ens convidaren a fruits secs i vi de la cooperativa, tot disculpant-se de no complir amb la tradició de donar-nos l'esmorzar sencer, ja que érem molts).

Continuàrem per aquest paisatge agrest i vistós, gaudint de l'esplèndida vista panoràmica que ens atorgava la nostra privilegiada situació: a la dreta, tota la serralada del Tallat, i, a l'esquerra, les serres del prelitoral, presidides pel Coll de Lilla. Malgrat els incendis que assolaren aquesta terra, ara repoblada de pins, encara presenta una molt bona cara. El camí continuava serpentejant pels cims, fins que començàrem a descendre cap a Sarral en un entorn de bosc de pins, roures i alzines. De sobte, ens trobàrem la masia Cano, una antiga casa agrària avui abandonada, que havia estat un centre agrari important. Pels prats que l'envoltaren, sortia un sender estret i sinuós, el qual vam enfilem fins a arribar a la cova del Cano, una balma natural amagada dins la serralada, autèntic aixopluc on gairebé hi vam cabre tot el grup, després d'haver-la contemplat i fet alguns discursos al vent... Continuàrem baixant fins que arribàrem a la capçalera del riu Anguera, avui completament sec, i que enforca la vall fins a arribar a Sarral, en un sinuós trajecte que cada vegada contemplàvem de més amunt en el camí que ens menava fins a l'Ermita dels Sants Metges, final del nostre trajecte. Situada a un quilòmetre de Sarral, de l'antiga ermita només

en resta l'absis gòtic. La construcció actual és del s. XX, obra de l'arquitecte sarralenc Josep Puig i Torné. Té una original reixa vidriada feta amb estris de la pagesia combinats amb vidre, obra de Josep Grau-Garriga. Al voltant, hi ha una zona de lleure i acampada, amb una font. En total, avui hem fet uns dotze quilòmetres. Quasi eren les 2 del migdia, quan els nostres amables amfitrions ens acompanyaren a buscar els vehicles per anar a dinar tots plegats a Sarral (aquesta vegada, si ho podem dir, tots ens quedàrem a dinar). Ens quedà pendent una visita al poble, del qual en destaco el carrer dels Jueus, el carrer més estret de la península, amb una amplada mínima de 57 cm: una joia amagada dins la vila. closa que cal descobrir.

L'itinerari d'avui ha estat espectacular. A l'inici, planejant pels cims, hem divisat unes vistes panoràmiques de tota la subcomarca. Envoltada de brolles i pinedes de pi blanc, la vall del riu Anguera ens ha sobtat amb un paisatge abrupte en perfecta harmonia amb el seu entorn.

El proper diumenge dia 21 d'octubre anirem a Montgai, Butsenit i Les Ventoses, on visitarem unes bodegues que poden resultar molt interessants.

De Montgai a Les Ventoses

(La Noguera)

En el marc de les descobertes d'aquesta nova temporada 2007-2008, ens desplaçarem a la veïna comarca de la Noguera, en els límits de la nostra comarca de l'Urgell i en plena riba del riu Sió. Mantenint el nivell, de nou, uns 40 convergim al quiosc del Pati. Avui, ens dirigim a la vila de Montgai. Arribats al destí, deixem els cotxes als afores del poble, i, sense entrar-hi, enfilem a la dreta per una pista de terra fins arribar a una pollancreda fresca i encisadora, on decidim esmorzar sota llur protecció. Tot reprenent la ruta, passem per un torrent assecat que travessa el camí de banda a banda, que si bé envoltat de vegetació, hi manca l'essencial: l'aigua que el nodria. L'entorn em captiva: un continu d'alzines i ametllers; trobem dues cabanes de volta petites, però magníficament conservades -antic aixopluc de pagesos i caminants, màxims exponents de la nostra arquitectura popular. Pel camí, ens trobem tres masies: la primera, anomenada "dels metges"; la segona, envoltada de xiprers, i la tercera, de plataners. El camí és planer, si bé amb lleugeres pujades i baixades que anem superant sense adonar-nos-en. De lluny, divisem Butsènit (que alguns en diuen d'Urgell, i d'altres, de Montgai), però no hi anem. Continuem el camí, tota la ruta sovintegem seca i no regadiu, malgrat la proximitat del riu. Arribem a un petit bosc, on

hi trobem un conjunt de pedres amb formes singulars (unes rectangulars, altres quadrades, i altres esfèriques) que ens criden molt l'atenció. Seguim el camí i, després de recórrer uns 8 quilòmetres, arribem a Les Ventoses, una vila de la ribera del Sió d'uns 110 habitants, pedània de Preixens, regida per l'Església parroquial de Sant Pere -la qual podem visitar- reformada al segle XVII, si bé conserva l'absis amb una finestra romànica. Enclavada a la plaça anomenada de l'Església, que abans era una era, hi trobem una cova recentment restaurada que abans era una cabana de volta. És l'enclavament on decidim fer la fotografia de grup. Mentre anem

a buscar els vehicles a Montgai, en Ricard ens guia per la resta del poble i els seus indrets.

Arribem a Agramunt, i, passant per la plaça porticada de l'Ajuntament, per davant de l'extraordinària portada romànica de Santa Maria, visitem l'Espai Guinovart. A banda de la col·lecció permanent -les quatre estacions, la cabana i l'era, les quals reflecteixen les vivències del jove Josep Guinovart i els seus records d'Agramunt- també visitar l'exposició "Terra i signes del mar", d'una extraordinària plasticitat. Gairebé eren les 2 del migdia quan vam anar a dinar al restaurant Blanc i Negre, parada habitual quan viatgem per aquestes contrades.

La descoberta d'avui, a més de gaudir d'un dia extraordinari, ens ha permès d'evidenciar la veritable ribera del Sió: un paisatge planer i suau d'alzines i ametllers que sobresurt en un entorn de regadiu que no el pot engolir i que es reivindica per si mateix.

El proper dia 18 de novembre anirem a Castellserà, i farem una interessant descoberta, que pot ser molt suggestiva, pels terraplens del canal d'Urgell.

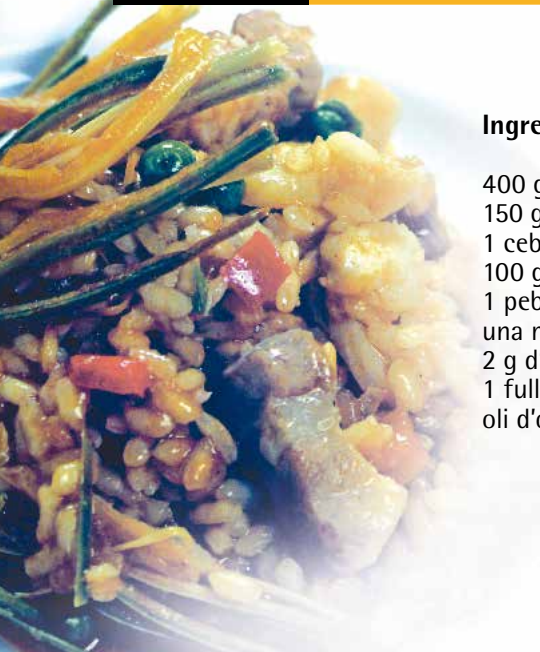
la cui- na

La Secció de Gastronomia del Centre Cultural us proposa per aquest semestre una recepta molt adient per aquesta època de fred gebrador, un temps que convida als àpats guisats a la cassola.

Les persones interessades a participar en les activitats que organitza la secció gastronòmica, cal que es posin en contacte amb l'Isabel Ormeño, al telèfon 973 311 320.

Arròs amb bacallà

Recepta de Mercè Freixes Jounou

Ingredients:

- 400 g d'arròs
- 150 g de bacallà sec
- 1 ceba
- 100 g de tomata triturada
- 1 pebrot vermell
- una mica de safrà
- 2 g d'all
- 1 fulla de llorer
- oli d'oliva i sal

Preparació:

Dessalar el bacallà amb aigua freda durant 12 hores. Escórrer-lo, treure'n les espines i trossejar-lo. Tot seguit, cobrir el fons de la cassola de fang amb l'oli: escalfar-lo i fregir-hi la ceba picada fina, fins que estigui una mica daurada. Afegir-hi el pebrot trossejat. Deixar-ho coure una estona i afegir-hi, després, la tomata fins estigui tot cuit. Posar-hi el bacallà, l'arròs i el llorer. Coure-ho tot junt fins que l'arròs estigui transparent; llavors, abocar-hi l'aigua bullint (triplicat el volum d'aigua que d'arròs). Picar l'all i el safrà, i afegir-ho a l'arròs. Posar-hi sal i deixar coure primer 5 minuts a foc viu, i 10 minuts més a foc lent, fins que l'arròs estigui cuit, però no passat. Deixar-ho reposar 5 minuts i servir. ☺

Sortides i activitats del Centre Cultural de Tàrrrega

DESEMBRE

Diumenge, dia 16

Sortida a Montornès, Masdebòndia i Verdú, amb visita al museu de joguets d'aquest poble.

Dilluns, dia 31

2/4 d'una: revetlla de cap d'any a La granja, amb disco-party, gogós, animadors i sorpreses: música de tots els temps.

Recordeu!

Els dimecres, a 2/4 d'onze del matí, programa a Ràdio Tàrrrega.

El primer diumenge de mes: al vestíbul de l'Ateneu, mercat de segells, monedes i pins.

El tercer dissabte de mes: mercat de les antiguitats i les arts.

Llibres

www.llibres.cat

Jonathan Littell
Les benignes
Quaderns Crema
Traducció de Pau Joan Hernández

La història ens porta dins la ment d'un oficial alemany de la Waffen SS, el Dr. Max Aue, un ésser fosc, intel·ligent i turmentat que ens explica en mil pàgines què va fer durant la guerra, perquè i perquè mai no se'n va penedir. Un home culte, fill d'una família trencada, que a la França d'entreguerres decideix lliurar-se en cos i ànima a la revolució

nacionalsocialista alemanya i, més endavant, ser particip dels pitjor crims que l'home pugui arribar a cometre.

Quim Monzó
Mil Cretins
Quaderns Crema

Llibre de relats, en què, segons explica l'editorial, Monzó "passa comptes amb el dolor, la vellesa, la mort i l'amor". "Valent i sense concessions, mira a la cara el difícil equilibri entre vida i misèria humana", afegeix.

culturàlia

culturalia@centredisseny.com_973314698

agenda

desembre 07

desembre

Dijous Dia 6

Festa d'inauguració de la plaça del Freginal del Talladell. Paròdia del Grup de Teatre BAT que servirà per a inaugurar amb una pinzellada d'honor aquesta nova plaça de la població del Talladell. A les 12 del migdia, a la plaça del Freginal

Dijous Dia 6

9a. Fira d'Artistes i Activitats Tradicionals. D'11 del matí a 2 del migdia, i de 2/4 de 5 de la tarda a 9 del vespre, a l'Espai Fassina.
· Taller "Embolica els teus regals de Nadal" (a les 5 de la tarda)
· Taller de xocolata adreçat a infants (a les 7 de la tarda)

Divendres Dia 7

9a. Fira d'Artistes i Activitats Tradicionals.

Divendres Dia 7

Cine Club La Lloca: "Conversaciones con mi jardinero" de Jean Becker (França, 2007)
Història costumista amb Daniel Auteuil i Jean-Pierre Darroussin
A 2/4 d'11 de la nit.
Preu: 5 euros

Dissabte Dia 8

9a. Fira d'Artistes i Activitats Tradicionals

Diumenge Dia 9

Sortida ciclista BTT: camins rurals amb avituallament a Vallbona de les Monges
A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe

Diumenge Dia 9

9a. Fira d'Artistes i Activitats Tradicionals.

Diumenge Dia 9

Teatre infantil: "El elefantito" amb La Canica
A 1 / 4 de 7 de la tarda, al Teatre Ateneu. 4 euros

Diumenge Dia 9

Sessió de ball amb l'Orquestra Café Latino
A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja.

Dijous Dia 13

El Documental del Mes: "A song for Argyris" d'Stefan Haupt. (Suïssa, 2006)
Tàrrrega exhibeix cada mes

les pel·lícules documentals d'estrena que distribueix arreu del vell continent la xarxa audiovisual Cinemanet Europe (CNE).
A les 9 del vespre, al Gat del Rosal (Avda. Onze de Setembre, s/n)

El 10 de juny de 1944, a Distomo, una petita comunitat grega, l'infant Argyris va sobreviure a la brutal massacre comesa per les forces d'ocupació alemanyes. Preu: 2 euros (estudiants presentant carnet: 1 euro)

Dissabte Dia 15

3a. Trobada d'aniversari de Xapes.net - Intercanvi de plaques de cava
Cita dedicada als col·leccionistes de xapes de cava
A 2/4 de 10 del matí, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat)

Dissabte Dia 15

Mercat de les Antiguitats i les Arts. Tota la tarda, al carrer del Carme

Dissabte Dia 15

Inauguració dels murals al fresc "Nativitats" del pintor Josep Minguell
A 2/4 de 8 del vespre, a l'Església Parroquial de Santa Maria de l'Alba (plaça Major)

Dissabte Dia 15

Temporada de Teatre 2007 - 2008:
"El Chou!" de Xavi Castillo. Una producció de Pot de Plom. A 2/4 d'11 de la nit, al Teatre Ateneu.

Diumenge Dia 16

Sortida ciclista BTT: camins rurals amb avituallament a Ivars d'Urgell. A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe

Diumenge Dia 16

Tàrrrega amb La Marató de TV3
· Caminada popular, pernilada, xocolatada i regals per a la mainada
· Actuacions de Lo Cartanyà, Duet Alborada i Ramon Balcells
A partir de les 10 del matí, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat)

Diumenge Dia 16

Sessió de ball amb l'Orquestra New York

A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n)
Preu: 6 euros amb consumició inclosa.

Diumenge Dia 16

Temporada de Teatre 2007 - 2008:
"Monogràfic Joaquim Serra" amb l'Esbart Dansaire de Rubí. A les 7 de la tarda, al Teatre Ateneu.

Dilluns Dia 17

Concert de Nadal
A càrrec dels alumnes de l'Escola Municipal de Música de Tàrrrega (EMMT)
A 2/4 de 9 del vespre, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12). Entrada gratuïta

Dijous Dia 20

Torrnada popular de l'APADOC (Associació de Persones Afectades de Dolor Crònic)
A les 6 de la tarda, al Centre d'Entitats (carrer del Segle XX, 2). Tàrrrega en benefici de La Marató de TV3. Preu: 3 euros.

Dijous Dia 20

2n. Cicle de Cinema en Blanc i Negre:
"Doce hombres sin piedad" de Sidney Lumet (EUA, 1957)
pa. Entrada gratuïta.

Divendres Dia 21

Cine Club La Lloca:
"La boda de Tuya" de Wang Quan'an (Xina, 2007). A 2/4 d'11 de la nit, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54)

Dissabte Dia 22

Concert de Nadal del Col·legi Sant Josep. A càrrec de 70 alumnes del centre amb un repertori de peces nadalenques. A les 7 de la tarda, al carrer del Carme. Gratuït

Dissabte Dia 22

Concert de Nadal de la Coral Infantil Mestre Güell i l'Orfeó Nova Tàrrrega. A 2/4 de 9 del vespre, a l'Església del Carme (plaça del Carme). Entrada gratuïta

Dissabte Dia 22

Tàrrrega sona a jazz: concert de We Sing Bill Evans
A les 11 de la nit, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat)

Diumenge Dia 23

Sortida ciclista BTT: camins rurals amb avituallament a Sant Guim de Freixenet
A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe

Diumenge Dia 23

Concert de Nadal de la Coral Infantil Mestre Güell i l'Orfeó Nova Tàrrrega
A les 12 del migdia, a l'Església Parroquial del Talladell (plaça Major).
Entrada gratuïta

Diumenge Dia 23

Concert Orgues de Ponent: Amb Ciudad de Zaragoza (trio de corda) i Judit Busquets (orgue)
Amb obres de Purcell, Handel, Buxtehude, Haydn, Bach i Mozart
A les 7 de la tarda, a l'Església Parroquial de Santa Maria de l'Alba (plaça Major). Entrada gratuïta

Diumenge Dia 23

Sessió de ball amb el grup Camelot
A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n)
Preu: 6 euros amb consumició inclosa.

Dimarts Dia 25

Teatre: "La Rambla de les Floristes" de Josep Maria de Sagarra
A càrrec del Grup de Teatre BAT
A les 10 de la nit, al Teatre Ateneu (plaça del Carme, 12). Preu: 9 euros
· Reserva anticipada d'entrades a Cristalleria Mateu (carrer del Carme, 17) Tel. 973 31 01 84
· A les taquilles del Teatre Ateneu, des d'una hora abans de la representació

Dimecres Dia 26

Teatre: "La Rambla de les Floristes" de Josep Maria de Sagarra
A càrrec del Grup de Teatre BAT. Preu: 9 euros
A 2/4 de 7 de la tarda, al Teatre Ateneu.

Dijous Dia 27

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Inauguració amb animació en directe (a les 6 de la tarda). De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Divendres Dia 28

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Sorpresa del Dia dels Innocents (a les 6 de la tarda)

Dissabte Dia 29

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Lliurament de cartes al Patge Kassam (a les 6 de la tarda)
De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Dissabte Dia 29

Conferència sobre fibromiàlgia i dolor crònic
A càrrec de la Doctora Pilar Pont. A les 5 de la tarda, al Centre d'Entitats (carrer del Segle XX, 2)

Diumenge Dia 30

Sortida ciclista BTT: camins rurals amb avituallament a Agramunt. A 2/4 de 9 del matí, des de l'estació de Renfe

Diumenge Dia 30

Concert de Nadal de la Coral Bona Nova. A 2/4 d'11 del migdia, a l'Església del Carme (plaça del Carme)

Diumenge Dia 30

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Lliurament de cartes al Patge Kassam (a les 6 de la tarda). De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Diumenge Dia 30

Sessió de ball amb el grup Almas Gemelas
A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n)
Organitza: Regidoria de Cultura. Preu: 6 euros amb consumició inclosa.

Dilluns Dia 31

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Tarda de cinema amb la projecció de "Ratatouille" i "El viatge de Saïd"
A les 4 de la tarda, a Cinemes Majèstic (Avda. Catalunya, 54)

Dilluns Dia 31

4a. Festa de Cap d'Any amb DJ Jordi Clares, DJ

Misterio, DJ Edgar Sanuy, DJ Náufrago i DJ Garola
A 2/4 d'1 de la matinada, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat)

Dilluns Dia 31

Disco Party Cap d'Any 2008
A 2/4 d'1 de la matinada, a la Sala de Festes La Granja (carrer de La Granja, s/n)

Dimecres Dia 2 gener

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Actuació de La Fal·lera Gegantera (a les 6 de la tarda). De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Dijous Dia 3 gener

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Marató de Contes (a les 6 de la tarda). De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Divendres Dia 4 gener

22è Parc de Nadal de Tàrrrega: tallers, activitats, animació infantil,...
Espectacle de cloenda amb batBATuka (a les 6 de la tarda). De 4 de la tarda a 8 del vespre, a l'IES Manuel de Pedrolo (Avda. de Tarragona, s/n)

Dissabte Dia 5 gener

Cavalcada de Reis 2008
A les 7 de la tarda, amb el següent recorregut:
Barri de Fatima, Avda. Catalunya, Plaça del Carme, Carrer del Carme i Plaça Major

Dissabte Dia 5 gener

Concert del grup D'Callaos
A les 12 de la nit, a l'Espai MerCAT (plaça de les Nacions sense Estat)

Diumenge Dia 6 gener

Sessió de ball amb el grup Bugui Bugui
A les 7 de la tarda, a la Sala de Festes La Granja.

per anunciar algun esdeveniment aquí
973314698

l'equip de centre disseny innova li desitja bones festes
l'equip de centre disseny innova li desitja bones festes

**SERÀ L'ÚNICA QUE
TREBALLARÀ DEL 24
DE DESEMBRE A L'1
DE GENER 2008**

!mufm!
m
m
m

